

Innspill til ekspertgruppen for virkemidler for å fremme sirkulær aktivitet

HØINE AS har siden 2019 arbeidet for å gi nytt liv til murstein. Både globalt og i Norge er murstein en av de største avfallsfraksjonene fra byggebransjen. I Norge kaster vi mer murstein enn vi importerer. Og siden vi ikke lenger har teglverk i Norge, betyr det at all ny murstein er importert. Murstein er også en av de fasadematerialene som er mest energikrevende å produsere.

HØINE har utviklet en sirkulær verdikjede som bruker 100% av mursteins-massene som vi mottar. Vi tar imot rivemasser, kvalitetssikrer teglen for ombruk, renser og paller teglsteinen for salg til nye byggeprosjekter. Det som ikke kan bli til byggevarer knuses til vannfordrøyning som erstatning for pimpstein i vekstmasser på grønne tak. I dag har vi flere bygde eksempler på verdien av ombruk og vi opplever økende interesse for våre produkter og tjenester i et voksende marked.

For hver murstein som får et nytt liv som byggevare sparer vi om lag; 3 kg avfall, 1 kg CO₂, 3 kg leire fra natur og energi tilsvarende 2 KWh. Vi opplever likevel ikke at disse gevinstene blir verdsatt da byggebransjen kun fokuserer på besparelse av CO₂ og knapt nok det.

Norge importerer store mengder byggevarer. CO₂-utslippene ved produksjon av disse varene blir IKKE regnet med i de nasjonale klimagassutslippet da byggevarene er produsert i utlandet.

På grunn av disse skjulte CO₂-utslippene er byggebransjen regnet som den «glemte klimakjempen». Bransjen selv ønsker reguleringer for å få fart i det grønne skiftet, og bransjeorganisasjonen Grønn Byggallianse (GBA) står blant annet bak sertifiseringsordningen BREEAM. Men, siden bransjen selv bestemmer metoden for å vurdere miljøegenskapene til et bygningsprodukt, blir ofte resultatet i favør av eksisterende leverandører.

I dag brukes EPD (Environmental Product Declaration) som fundamentet for bærekraftsvurderingen. Denne standarden er utviklet for å sammenligne nye byggevarer og fokuserer hovedsakelig på CO₂-avtrykket forbundet med produksjon. I konkurranse med nyprodusentene blir vi ikke belønnet for våre besparelser knyttet til ressurs og naturuttak, avfall og faktisk energiforbruk.

I «ECOproduct», som er en GBAs forenkling av EPD, blir vår lokale lavskalaproduksjon av ombruksteglet merket rødt under «ENERGI» fordi vi bruker fossil diesel til risteverket på renselinja til tross for at vårt totale energiforbruk kun er 6%(!) av energiforbruket ved produksjon av ny murstein. Resultatet av dette ensidige fokus på CO₂ er at vi i «ECOproduct» oppnår en svakere score enn våre konkurrenter som da bruker jomfruelige råvarer (leire) og betydelig mer energi i sin produksjon.

Vi registrerer også at ny-produsentene har klart å redusere CO₂-utslippene ved brenning av murstein med 70% på 5 år på utvalgte «grønne» produkter med samme eller til og med høyere energiforbruk. Dette oppnår de ved å benytte biogass framfor naturgass.

Det er også et problem at BREEAM gir maksimal poenguttelling ved kun 20% ombruksgrad. Det motiveres dermed kun til 20% ombruksgrad, noe som er en utfordring for oss som leverer produkter som er 100% ombrukt.

En stor barriere for oss for å kunne skalere selskapet er å få tilgang på murstein. I dag går nesten 100% til deponi eller fyllmasser. Vi får bare tak i murstein som ligger i nærheten av vårt mottak og hvor fyllmasser ikke er et alternativ. Rive-entreprenør velger alltid rimeligste løsning, med lavest mulig risiko. Vi har erfart at murstein brukes til å «vanne ut» giftige mursteinsmasser som er

forurenset pga maling. Den blir også brukt som toppdekke og kjørevei på deponiene fordi den gir god drenering, og da blir den heller ikke regnet som avfall, men som «gjenvunnet» ressurs i SSBs tall (!)

Til slutt mangler vi tall (SSB) på hvor mye murstein som blir til avfall (inkludert toppdekke på deponi) fordi murstein fortsatt sorteres sammen med betong i fraksjonen «tegl og betong».

1. Oppsummert, i vårt arbeid med å fremme ombruk av murstein erfarer vi følgende hovedutfordringer:

- b. **Manglende reguleringer:**

Bransjen regulerer seg selv og det er valgfritt om byggherre velger en bærekrafts-sertifiseringsordning og hvilke mål byggeprosjektet ønsker å oppnå.

Bransjen bruker kun CO2 som parameter og sammenligner innsatsen i forhold til reduksjonskost og klimakvoter hvor de store tallene knuser de små.

Mursteinsleverandører kan framstille nye produkter basert på jomfruelige ressurser som «miljøvennlige» i «ECOproduct» fordi det mangler reguleringer som sikrer hensyn til natur- og ressursuttak.

Det totale energiforbruk er ikke regulert eller synlig.

Størstedelen av mursteinsavfallet går fortsatt til deponi. Det finnes ikke noe regelverk som krever at mursteinen får et nytt liv som byggevarer.

- c. **Mangelfull statistikk:** SSB har ingen tall på teglavfall, kun tegl og betong i blandet fraksjon, som er den største avfallsfraksjonen fra byggebransjen.

- d. **Mangelfulle avgifter/ subsidier:**

Å importere byggevarer og prefabrikerte løsninger fra utlandet er i dag den mest lønnsomme måten å bygge på, fordi det finnes ingen avgifter knyttet til CO2 ved import og produksjon i utlandet.

Deponi er en lukrativ business i Norge fordi vi har så store områder tilgjengelig. Det er ingen avgifter knyttet til deponi Dette er ikke bærekraftig mtp kommende generasjoner som i sin tid vil måtte håndtere enorme avfallshauger som beslaglegger natur.

Det er ingen avgift forbundet med å kaste murstein. Tipping til fyllmasser er gratis og den mest attraktive løsningen for å bli kvitt rivemassene hvis anleggstomten tillater det (nok plass).

2. For økt sirkularitet bør staten ta ansvaret for byggebransjens miljø og klimabelastninger knyttet til forbruk av byggevarer og ikke la bransjen regulere seg selv. Det kan ikke lenger være lønnsomt å velge klima og miljø-ødeleggende byggevarer, eller valgfritt å bygge bærekraftig.

3. HØINE foreslår følgende virkemidler:

3-1: Det bør legges CO2-avgift på byggevarer og prefabrikata som importeres.

3-2: CO2 og Energiforbruk bør bli mer transparent slik at det blir synlig når man kjøper seg fri gjennom grønne sertifikater eller fornybar-alternativer.

3-3: Det bør legges en «naturuttaks-avgift» og en «ressurs-avgift» på alle jomfruelige byggevarer.

3-4: Det bør innføres avgift på deponi, og etableres et deponi-fond for framtidige generasjoner.

3-5: Det bør bli forbudt å deponere murstein. Ved funn av forurensning på puss eller fug bør det være lovpålagt at dette saneres før riving.

3-6: Det bør bli forbudt å bruke murstein som fyllmasser.

3-7: Byggherre bør premieres og gis større gevinster ved ombruk, og her foreslår vi å se til Danmark: De har innført en forskrift hvor ombrukte byggevarer føres til 0kg CO2 i klimagassregnskapet. <https://www.sbst.dk/nyheder/2024/-genbrugte-byggematerialer-for-0-kg-co2-i-bygningers-klimaregnskab>

Ved å sette CO2=0kg for ombruksvarer vil dette stimulere til sirkulære verdikjeder fordi:

- Ombruks-produsenter slipper å lage kostbar EPD-dokumentasjon som allikevel ikke klarer å konkurrere med ny-produsentenes storskala-produksjon, lobbyaktivitet og konsulentinnsats.
- Det blir også rimeligere for byggherre fordi byggeprosjektet unngår utgifter knyttet til rådgivningstimer for beregning av CO2-belastningen til ombruksvarene.

